

E-Posta*

Kara karelerin kara kitabı

27.03.2019 | Nazlı Yayla

Ahmet Doğu İpek, 2017 yılında Galata Rum Okulu'ndaki kişisel sergisine ismini veren serisini bir kitap olarak kurguladı: *Günler* geçtiğimiz Mart ayında Neues Museum Nürnberg'de, Bilge Friedlaender, Füsun Onur ve Ahmet Doğu İpek'in işlerini bir araya getiren *Border of Time* başlıklı sergi kapsamında hazırlanan sanatçı kitabı, toplamda 157 parçadan oluşan *Günler* serisinden 89 karenin ve *Yıldızlar (Gece)* isimli eserin görsellerinden oluşuyor. Küratör ve yazar Selen Ansen'in İpek'in Rum Okulu'ndaki sergisinden ilhamla kaleme aldığı *Nyx* adlı şiirinin eşlik ettiği kitap SAHA Derneği'nin katkılarıyla yayımlandı

1443 kelime

Ahmet Doğu İpek, *Günler*, Fotoğraf: Emre Başak

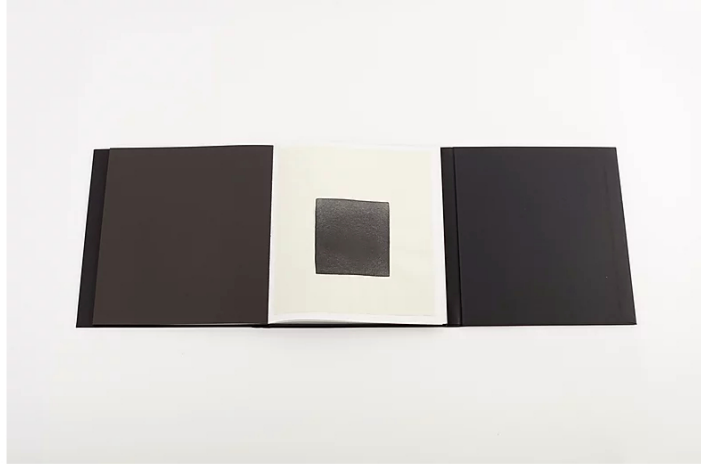
Biraz *Günler*'i konuşalım önce...

Günler, planlayıp da başladığım bir proje değildi, kendimi yaparken bulduğum bir şeydi. Temmuz 2016'da, insanın yaşama şevkinin bile kaçtığı, sanat yapmayı sorguladığım günlerde çalışamaz, motive olamaz, konsantre olamaz bir halde buldum kendimi. Oyalanıyordum günlerimi geçirmek için ve *Günler* de masamın her zaman üstünde duran kağıt ve siyah suluboya ile oyalanırken ortaya çıktı. Bir gün bir miktar suluboyayı kağıdın üzerine damlatarak, kağıdı eğip bükerek bir iki saat geçirdim. Kendimi her şeyden soyutlanmış hissettim, bir tür meditasyon gibi. İkinci gün de yaptım bunu, üçüncü gün, dördüncü gün ve devamı geldi... Önceden planlanmış, yazılmış çizilmiş bir şey değildi, oluverdiler.

Kendinle bir iddialaşma mı var burada? Milimetrik hareketlerle, çok da kestirilemeyen bir sürece yön vermek. Ve sonunda hep bir kareye ulaşmak...

Var sanırım ama tabii garip bir iddialaşma bu. Suyu hizaya sokmak üzerine kendinle iddiaya girmek... Aslında bu kadar anlamsız ama bir o kadar da anlamlı bu benim için. Kağıdın üzerinde kalan sıvı lekeyi şekillendirmeye, giderek forma dikkat etmeye başladım ve bu lekeyi bir kareye tamamlamaya çalıştım. Sıvı bir şeyi kağıt üzerinde ne kadar kontrol edebildim? Herhangi bir fırça, kalem veya cetvel gibi sınırlayıcı

bir geç kullanmadan, suya hakim olma gibi çocuksu bir motivasyonla, her gün biraz daha kareye yaklaştım. Boyanın kağıdın üzerinden akıp gitmesi an meselesiydi, o nedenle dediğim gibi, son derece konsantre ve meditatif bir yapım süreci gerekiyordu.

Ahmet Doğu İpek, Günler, Fotograf: Emre Başak

Kontrol, tesadüf, ısrar ve tekrar.

Anahtar kelimeler bunlar.

Kavramsal olarak On Kawara'yı akla getirirse de resim olarak iki aşikâr referans akla getiriyor bu seri. Malevich ve Rothko ve peyzaj soyutlamaları.

Pek çok referans var. On Kawara'nın her gün not düştüğü tekrar ve ısrar üzerine işleri, Malevich'in siyah karesi ve tabii Rothko. Bir de bence siyah beyaz fotoğrafa işaret ediyor bu resimler; hem his olarak hem de karenin içinde oluşan karanlık oda fotoğrafındaki grenlere benzer dokular... Bu serinin üst ismi *Siyah Su Kayıtları*. Resimleri karanlık oda fotoğrafında olduğu gibi suyu kağıdın üzerinde gezdiren gezdiren oluşturdum. Suyu hareket ettiremediğim yerde bırakıp kurumaları için duvara yaslıyordum. Kağıdın liflerinin içinde su kaldığı için pigmentler aşağıda birikerek birer manzara oluşturmaya başladılar. Üst tarafın boşluğunun gökyüzüne, alt tarafın doluluğunun toprağa, yeryüzüne benzediği, bir tür siyah beyaz doğa manzarası. Her gün yeni bir resim geliyordu, her gün yeni bir fala bakar gibi.

Peki bu her gün yaptığın karelerin bütünlük sağlayarak bir proje haline gelmeleri nasıl oldu?

Bir süre sonra her gün düzenli olarak yapmaya başladım. Çekmecemde birikiyorlardı. Dönüp dönüp bunlar nedir diye bakıyor, üzerine düşünüyordum. Giderek anlam kazanmaya başladılar ya da ben anlam yükledim. Bu bir çeşit kayıttı. O günlerin kaydı, bir çeşit takvim, günlük, bir tür ajanda. Bugün hangisi hangi gün yapıldı bilmiyorum ama aralarından bir tane seçip baktığımda o güne dair bir şey hatırlıyorum. Bazen o sırada dinlediğim müzik, bazen o günün önemli bir gazete haberi gibi...

Seri 157 günden oluşsa da toplamda 250 civarı resim var. Bazen kendimi günde birden fazla kare yaparken buluyordum, bazen de bugün olmadı deyip bırakıyordum. Hızımı alamayıp birden fazla yaptığım oldu fakat her gün için bir tanesini alıp diğerlerini kenara koyuyordum.

Proje olarak görmenle birlikte kontrol, tesadüf, ısrar ve tekrar fikirleri nasıl değişti?

Her şeyden önce kareler daha düzgün çıkmaya başladı. Ne yapmak istediğimi fark etmemle birlikte hem daha iyi konsantre oldum hem de becerim gelişti, ustalaştım; daha kontrollü, daha hakim bir şekilde yaptım kareleri. İlk dönemlerde daha içsel ve meditatifken ikinci safha tamamıyla ısrar, kontrol ve tekrar odaklı.

Rum Okulu'nda ve Neues Museum Nürnberg'de iki farklı şekilde sergilendi *Günler*. Farklı seçkilerin farklı biçimlerde sergilenmesi kitapta da devam ediyor. Kitap nasıl bir sergilenme, bir araya getirme sundu bu işler için?

Galata Rum Okulu'nda ilk defa sergilenecekleri zaman, serginin tasarımını üstlenen Nevzat Sayın 15 metrelik, çift taraflı bir masa tasarladı. Kitabı ise fotoğraf ağırlıklı sanatçı kitapları tasarlayan ve yayımlayan Akina Books'tan Valentina Abenavoli tasarladı.

Günler'i yaptığım sırada hepsinin bir arada durmasıyla ilgili düşüncelerim, sorularım vardı. Bunlar bir arada olsa, bir kitap olsa bir günlüğe dönüşebilir mi? Bir kutuda mı durmalı, açılıp mı bakmalı? Bu seriyi sergilemek sunuş biçimi ve teknik olarak çok zor. Çerçeveye konuldukları zaman bağlamından koparlar, çerçevesi yok, duvara asılamazlar...

Sergilerken sadece ve hep şu vardı aklımda: Bunlar birbirinin ardı sıra gelen günlerdi. Dolayısıyla çizgisel bir şekilde devam etmeleri gerekiyordu. Galata Rum Okulu'nda seriden 70 tane parçayı çatı gibi eğimli bir masanın iki tarafına yerleştirdim. Neues Museum'da ise karşılıklı iki duvar boyunca, tek taraflı, birbirinin peşi sıra bütün mekânı dönüyorlardı. Böylece çizgisel olan günler, bir noktada döngüsel bir harekete kavuştu.

Sanırım nasıl sergilenecekleri sorusu, sergilendikleri her mekan için yeniden sorulacak ve bize cevabı yine mekan verecek.

Kitabın tasarımını esnasında ise Valentina ile bunun nasıl bir kitap olacağı üzerine düşünürken, elimizde bize kılavuzluk eden birkaç veri vardı. Bunlardan biri kitabın ölçüleri ve proporsiyonu ile ilgiliydi. Kareleri yaptığım kağıtların hepsi aynı ölçüde olduğu için buna sadık kalacaktık ve mümkünse tıpkı basım olmasını istiyorduk.

Bir diğeri ise bu kitabın alışlagelmiş forma sahip, açılıp okunabilecek bir kitap olmayacağıydı, daha ziyade bir masanın üzerinde açılıp bakılması gereken bir kitaptı.

Dolayısıyla bir kutunun içinde tek tek istiflenmiş, çekmecemde oldukları gibi karışık bir halde durmaları fikrinden simsiyah, kutu gibi, içine girmenin bir zaman ve süreç aldığı bu kitaba karar verdik. Üç defa katlanıyor ve sırtının açık olması bu yüzden. Bu süreçte aklımızdaki en net şey ise bu kitabın günlerin kendisi gibi, yalın, sessiz ve minimalist, hafif olması gerektiğiydi. Tüm bu soru ve istekleri bir araya getirdiğimizde kitap kendiliğinden zihnimizde şekillendi zaten. Geri kalan her şey Valentina'nın maharetli elleri ve Mas Matbaa'nın özenli, özverili çalışanları sayesinde oldu.

Kitapta bir de *Yıldızlar* işinin görseli yer alıyor. Kapağı ise tek tek bu işine referansla çentiklenerek unique bir iş haline geliyor. *Yıldızlar, Günler*'e ve bu kitaba ne katıyor?

Yıldızlar'ı *Günler*'den ayırmak istemedim, sergilerken de kitabın içinde de. Yan yana durmaları hem benim için hem de izleyen için daha anlamlı oluyor. Kitabın hazırlanma sürecinde karşımıza çıkan teknik zorluklar bir şekilde başka kararlar almamıza neden oldu. *Yıldızlar* ebat olarak çok büyük bir iş ve 40 santimetrenin içinde onu göstermek, bir bakıma hapsedmek işi çok küçülttü. Bu işin malzemesi nedir, boya mıdır, fotoğraf mıdır, ne olduğuna dair hiçbir fikir vermiyordu. Kitap bir katalog olmadığı için detay fotoğrafı da koymak istemedim. Bu nedenle kitabın kapağına ilk yaptığım karelerden birinin izini gofre olarak koymaya karar verdik, onun izi, gölgesi gibi. Ve onun içinde de benim *Yıldızlar*'da yaptığım gibi çentikler var. Kitapların kapaklarını tek tek kazıdım; dolayısıyla her kitap ayrı bir iş oldu. Bu referans hem *Yıldızlar*'ın ne olduğuna dair bir işaret verdi, hem kitabın karakterini oluşturdu hem de tasarımını etkiledi.

Anmet Doğu İpek, *Günler*, Fotograf: Emre Başak

Kitapta aslında açıklayıcı bir metin yok. Bunlar ne sorusuna cevap verecek bir künye var yalnızca. Ve Selen Ansen'in şiiri var. Neden?

Üzerinden iki yıl geçmesine rağmen hala günleri tarif etmekte ve yazmakta zorlanıyorum. Kitap için, bu seriyi uzun uzun yazıp anlatmak ya da üzerine yazılanları derleyip koymak gerekiyordu fakat bu bir katalog değildi, o yüzden yazıya boğmak istemedik. Sergideki künyeye yakın bir uzunlukta, ne zaman ve nasıl yapıldıklarına dair kısa teknik bilgi ile yetinmek daha anlamlı geldi bana. Öyle de yaptık.

Şiir ise kelimenin tam anlamıyla bana Selen Ansen'in bir hediyesi.

Şiir'in ismi *Nyx*. Eski Yunancada "gece" anlamına geliyor. Selen sergiyi gezdikten sonra bu şiiri yazmaya

karar veriyor ve yazıyor. Sergi bittikten sonra elinde ferman gibi bir şeyle geldi, "Bir şiir yazdım *Günler*'den yola çıkarak," dedi.

Şiir bu kitabı ve *Günler*'i anlatan bir yazı değil. Sadece *Günler*'den yola çıkan ve *Günler*'e çok iyi eşlik eden bambaşka bir iş. O yüzden kitabı tarif ederken 'benim ve Selen'in kitabımız' diyorum genellikle. İkimizin de işi var bu kitapta.

Bazen bir şiir ya da tek bir cümle sayfalarca yazının anlatamadığını anlatır ya, tam da öyle oldu. Hele ki kitabı yazılarla şişirmek istemiyorken, şiir zarifçe kendiliğinden sayfalarını buldu ve yerleşti. *Günler* gibi, bu şiir de bana gelmiş oldu ve kitabın içine giriverdi.

Teknik olarak okuması biraz zor bir şiir. Yukarıdan aşağı ya da soldan sağa, bazen kendi ara yollarını oluşturan, içindeki patikalarda kaybolarak okuduğunuz bir şiir. Selen'in otobiyografik bir hikâyesine de işaret ediyor aynı zamanda. Selen, şiiri bir ferman gibi yukardan aşağıya okunacak şekilde tasarlamıştı. Fakat kitaba teknik olarak bu haliyle yerleştirmek mümkün olmadı. O yüzden Selen'e danışarak şiiri dört sayfaya yayılacak şekilde yerleştirdik. Orijinali Fransızca olan bu şiiri, Selen kendisi Türkçeye çevirdi. Fransızcası ve Türkçesi üzerinden Nazım Dikbaş da, Selen'in küçük müdahaleleriyle, şiirin içine girip İngilizcesini çıkarıp aldı.

Bu kitap senin günlüğün mü oldu?

Evet.

Tags: [her güne bir yazı](#) [art unlimited](#) [unlimitedrag](#) [Nazi Yayla](#) [Ahmet Doğu İpek](#) [Galata Rum Okulu](#) [Neues Museum Nürnberg](#) [Bilge Friedlaender](#) [Fusun Onur](#) [Selen Ansan](#) [SAHA Derneği](#) [Valentina Abensvele](#) [Akina Books](#) [Nevzat Sayın](#) [Nazım Dikbaş](#)